

Agata Bożek
Lena Kamińska-Mazur
Biblioteka Główna Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie

Książka hybrydowa — kod QR sposobem na koegzystencję książki drukowanej z e-bookiem

Streszczenie: Artykuł dotyczy książki hybrydowej, nowego zjawiska na rynku wydawniczym, polegającego na połączeniu przy użyciu kodu QR tradycyjnego kodeksu drukowanego i, stanowiących jego wartość naddaną, materiałów w formie cyfrowej.

Słowa kluczowe: książka hybrydowa, e-book, kod QR, konwergencja mediów, edytorstwo

Zastanawiając się nad przyszłością książki elektronicznej, Małgorzata Góralska stwierdziła, że książka drukowana jest postrzegana jako archetyp, wykorzystywany do osiągnięcia najlepszych warunków percepcji elektronicznego tekstu¹. Podzielała tym samym opinię Umberto Eco, uznającego formę książki za jeden z tych wynalazków (jak: młotek, łyżka, nóż, widelec), dla których nie znaleziono w ciągu stuleci lepszych pod względem ergonomicznym odpowiedników². Mimo intensywnego rozwoju technologii informatycznych, ciągle udoskonalanych technik digitalizacji i parametrów czytników książek, coraz lepszego e-papieru, wydaje się, że śmierć książki drukowanej nie nastąpi szybko. Długotrwałe i zacięte polemiki między analitykami rynku książki, wydawcami, bibliologami, dotyczące przyszłości książki oraz formy jej istnienia we współczesnej kulturze, może pogodzić książka hybrydowa³. Zdaje się złotym środkiem rozwiązującym dylemat, czy książka drukowana zostanie wyparta przez swój cyfrowy odpowiednik. Jednocześnie książka hybrydowa stanowi realizację zdefiniowanego przez Henry'ego Jenkinsa paradygmatu konwergencji mediów, rozumianego jako [...] *przepływ treści pomiędzy różnymi platformami medialnymi, współpracę różnych przemysłów medialnych*⁴.

Narzędziem technologii teleinformatycznej, umożliwiającym konwergencję tradycyjnie wydanej książki i prasy oraz mobilnego Internetu, są kody QR zwane również *fotokodami* lub *kodami 2D*⁵. Kody QR (skrót od ang. *quick response*), stworzone zostały w 1994 r. przez japońską firmę Denso-Wave. Informacje w fotokodzie zapisywane są

---

¹ GÓRALSKA, M. Książka elektroniczna — przyszłość i perspektywy. W: KOMZA, M. i in. (red.). *Oblicza kultury książki. Prace i studia z bibliologii i informacji naukowej*. Wrocław: Wydaw. Uniwersytetu Wrocławskiego, 2005, s. 12.

² ECO, U. *Nowe środki masowego przekazu a przyszłość książki*. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1996, s. 17.

³ MIZERA, K. Hybrydowa książka, czyli skrzyżowanie druku z e-bookiem. W: *Litera Lubi Cyfrę* [on-line]. [Dostęp 05.07.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://literalubicyfre.pl/2011/08/08/hybrydowa-ksiazka-czyli-skrzyzowanie-druku-z-ebookiem/>.

⁴ JENKINS, H. *Kultura konwergencji. Zderzenie starych i nowych mediów*. Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, 2007, s. 12.

⁵ Wszystko o kodach QR. W: *Komputer Świat* [on-line]. [Dostęp 05.07.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.komputerswiat.pl/jak-to-dziala/2011/06/wszystko-o-kodach-qr.aspx>.

w dwóch wymiarach, w poziomie i pionie, dzięki temu mogą zawierać kilkaset razy więcej informacji od zwykłego jednowymiarowego kodu.

Smartfon, telefon komórkowy umożliwiający połączenie z Internetem oraz wyposażony w aparat fotograficzny (o rozdzielczości od 2 megapikseli), umożliwia skanowanie kodu i dostęp (za pomocą odpowiedniej aplikacji) do zawartych w nim informacji. Wystarczy zrobić zdjęcie kodu, aby dostać się do informacji multimedialnej. Za sprawą fotokodu udaje się połączyć przekaz drukowany i cyfrowy. Jako ciekawostkę można podać, że w 2011 r. w Japonii odbyły się pierwsze próby wykorzystania przez edytorów kodu QR w dystrybucji książek elektronicznych. Na targach książki zaprezentowany został prototyp automatu, w którym można zaopatrzyć się w e-booka. Po wybraniu i zapłaceniu za e-booka maszyna drukuje kod QR, który może być odczytany przez telefon lub inne urządzenie, co inicjuje pobranie cyfrowych treści⁶.

THIS IS A MELVILLE HOUSE HYBRIDBOOK

HybridBooks are a union of print and electronic media designed to provide a unique reading experience by offering additional curated material—**illuminations**—which expand the world of the book through text and illustrations.

Scan the code or follow the link below to gain access to illuminations for *The Duel* by Giacomo Casanova, including writings by:

Havelock Ellis • W.E. Garrett Fisher • Richard von Kraft-Ebbing • Charles Whibley • Arthur Schnitzler • Arthur Symonds • And the entire version of Casanova's duel as written in his personal memoirs

As an added bonus, each book in The Duel series contains a "Duelist's Supplement," a fascinating compendium on the art, history and literature of dueling.

The Duel by Giacomo Casanova contains "Duels, Duelists and Dueling Grounds: A Survey of the Infamous and Bizarre"

The Duel by Anton Chekhov contains "Against the Duel: Writing in Protest of Dueling"

The Duel by Joseph Conrad contains "The Code Duello: A Diverse Anthology for Personal Use"

The Duel by Heinrich von Kleist contains "The Art of Dueling: How to Shoot and Slash Your Way to Satisfaction"

The Duel by Alexander Kuprin contains "The Other Duel: Fiction and Poetry Concerning Duels"

Download a QR code reader in your smartphone's app store, or visit mhpbooks.com

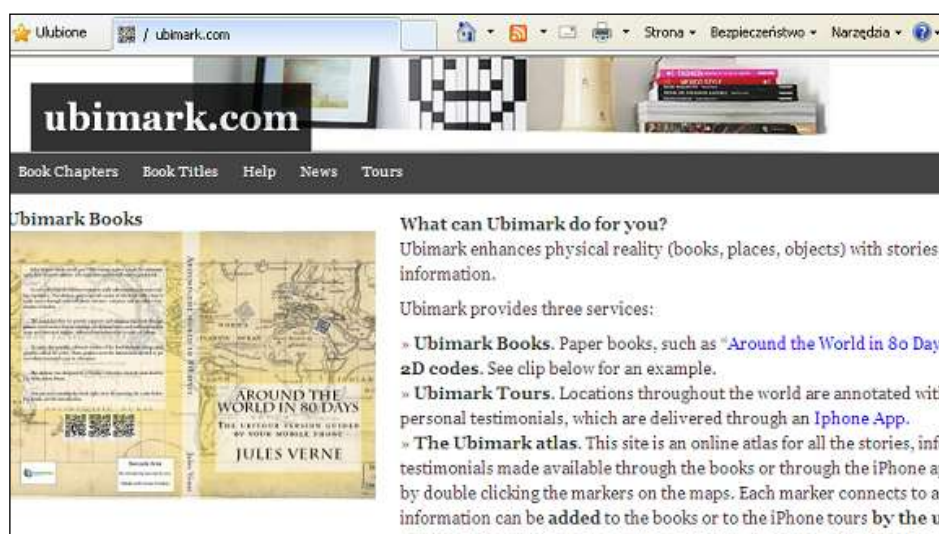
1. Oferta książek hybrydowych wydawnictwa Melville House Publishing.
Źródło: Melville House Publishing [on-line]. [Dostęp 05.07.2012]. Dostępny w World Wide Web:
<http://mhpbooks.com/about/hybrid-books/?id=613>.

Wydawnictwo Melville House (Melville House Publishing) postawiło połączyć e-booka z książką drukowaną. W papierowym wydaniu umieściło kody QR, po zeskanowaniu których (telefonem komórkowym, smartfonem) czytelnik uzyskuje dostęp do

⁶ MIZERA, K. E-booki z automatu. W: *Litera Lubi Cyfrę* [on-line]. [Dostęp 05.07.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://litalubicyfre.pl/2011/07/28/ebooki-z-automatu/>.

dotychczasowych zdjęć, map, materiałów w wersji cyfrowej. Te materiały dostępne są również w zdigitalizowanej książce⁷.

Doskonałym przykładem konwergencji książki i contentu internetowego, dostępnego przy użyciu zminiaturyzowanych urządzeń elektronicznych, jest wydana przez firmę Ubimark Books powieść Juliusa Verne'a *W 80 dni dookoła świata*⁸. Uzupełnieniem tekstu i tradycyjnych ilustracji są kody 2D, za pośrednictwem których czytelnik, łącząc się z Internetem, uzyskuje multimedialne materiały związane z tematyką książki. Wśród nich są mapy, nagrania, filmiki oraz rozmaite artykuły. System Ubimark umożliwił również dodawanie własnych komentarzy w sieci.

2. Hybrydowe „W 80 dni dookoła świata” J. Verne’a wydawnictwa Ubimark Books.
Źródło: Ubimark Books [on-line]. [Dostęp 05.07.2012]. Dostępny w World Wide Web:
<http://ubimark.com/in/>.

Na marginesie warto dodać, że prekursorami w zastosowaniu kodów QR w edytorstwie byli wydawcy prasy. Za sprawą fotokodów odsyłali czytelników do szerszych, multimedialnych treści reklamowych i promocyjnych, dla których nie wystarczyło miejsca w papierowym wydaniu gazety.

Na krajowym rynku wydawniczym w 2010 r. pojawiła się reklamowana jako „pierwsza w Polsce książka wideo” *Anatomia władzy* Michała Karnowskiego i Eryka Mistewicza. Książka, napisana w formie rozmowy między autorami, zawiera na swoich stronach fotokody, za pomocą których czytelnik dotrze do dodatkowych interaktywnych treści w Internecie. „Zakodowano” w ten sposób multimedia: obrazy wideo, nagrania audio, prezentacje, grafiki, artykuły prasowe, posty. Jest to publikacja interaktywna, umożliwiającą za pomocą kodu kontakt i dyskusje z autorami⁹.

⁷ MIZERA, K. Hybrydowa książka, czyli skrzyżowanie druku z e-bookiem. W: *Litera Lubi Cyfrę* [on-line]. [Dostęp 05.07.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://literalubicyfre.pl/2011/08/08/hybrydowa-ksiazka-czyli-skrzyzowanie-druku-z-ebookiem/>.

⁸ Ubimark Books [on-line]. [Dostęp 15.10.2011]. Dostępny w World Wide Web: <http://ubimark.com/in/>.

⁹ KARNOWSKI, M., MISTEWICZ, E. *Anatomia władzy* [on-line]. [Dostęp 05.07.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.anomiawladzy.pl/>.

3. Kody QR na stronach „Anatomii władzy” Eryka Mistewicza i Michała Karnowskiego.

Źródło: KARNOWSKI, M., MISTEWICZ, E. *Anatomia władzy* [on-line]. [Dostęp 05.07.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.anatomiawladzy.pl/>.

Na innowacje związane z wykorzystaniem fotokodów w edytorstwie szybko odpowiedzieli producenci sprzętu komputerowego. Firma Metatrend zaproponowała „mobilnym bibliofilom” gadżet o nazwie The Smart Bookrest Docking System.

4. *The Smart Bookrest Docking System* firmy Metatrend

Źródło: NOWAK, G. Jak tablety mogą współpracować z drukowanymi książkami. W: *Gadżetomania* [on-line]. [Dostęp 05.07.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://gadżetomania.pl/2011/04/07/jak-tablety-moga-wspolpracowac-z-drukowanymi-ksiazkami>.

Jest to podstawka na książkę lub magazyn, połączona ze stacją dokującą oraz czytnikiem kodów. Stacja na tablet nie tylko pozwala na optymalne ustawienie sprzętu, ale przy okazji służy jako ładowarka. Czytnik kodów jest chowany i poza identyfikowaniem multimediów działa podobnie jak mała lampka laptopowa. Kody są sczytywane automa-

tycznie przy obracaniu stron, więc można jednocześnie czytać i korzystać z dodatkowych materiałów bez potrzeby skanowania kodów ręcznie za każdym razem¹⁰.

Edytorzy za sprawą książki hybrydowej próbują połączyć tradycję z nowoczesnością; przyzwyczajonych do książki tradycyjnej oswoić z nowymi narzędziami technologii teleinformatycznych, a przedstawiciele „pokolenia Y” zachęcić do obcowania z zadrukowanymi stronicami.

Nowe możliwości w tym zakresie stwarza mobilny Internet. Dostęp do Internetu za pośrednictwem nowoczesnego telefonu komórkowego, smartfonu, tabletu otwiera przed wydawcami nowe możliwości promocji książki i czytelnictwa.

Bibliografia:

1. ECO, U. *Nowe środki masowego przekazu a przyszłość książki*. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1996. ISBN 978-83-06025-20-0.
2. GÓRALSKA, M. Książka elektroniczna — przyszłość i perspektywy. W: KOMZA, M. i in. (red.). *Oblicza kultury książki. Prace i studia z bibliologii i informacji naukowej*. Wrocław: Wydaw. Uniwersytetu Wrocławskiego, 2005.
3. JENKINS, H. *Kultura konwergencji. Zderzenie starych i nowych mediów*. Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, 2007. ISBN 978-83-60501-70-2.
4. KARNOWSKI, M., MISTEWICZ, E. *Anatomia władzy* [on-line]. [Dostęp 05.07.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.anatomiawladzy.pl/>.
5. *Melville House Publishing* [on-line]. [Dostęp 05.07.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://mhpbbooks.com/about/hybrid-books/?id=613>.
6. MIZERA, K. Hybrydowa książka, czyli skrzyżowanie druku z e-bookiem. W: *Litera Lubi Cyfrę* [on-line]. [Dostęp 05.07.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://litalubicyfre.pl/2011/08/08/hybrydowa-ksiazka-czyli-skrzyzowanie-druku-z-ebookiem/>.
7. MIZERA, K. E-booki z automatu. W: *Litera Lubi Cyfrę* [on-line]. [Dostęp 05.07.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://litalubicyfre.pl/2011/07/28/ebooki-z-automatu/>.
8. NOWAK, G. Jak tablety mogą współpracować z drukowanymi książkami. W: *Gadżetomania* [on-line]. [Dostęp 05.07.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://gadzetomania.pl/2011/04/07/jak-tablety-moga-wspolpracowac-z-drukowanymi-ksiazkami>.
9. *Ubimark Books* [on-line]. [Dostęp 15.10.2011]. Dostępny w World Wide Web: <http://ubimark.com/in/>.
10. Wszystko o kodach QR. W: *Komputer Świat* [on-line]. [Dostęp 05.07.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.komputerswiat.pl/jak-to-dziala/2011/06/wszystko-o-kodach-qr.aspx>.

Bożek, A., Kamińska-Mazur, L. Książka hybrydowa — kod QR sposobem na koegzystencję książki drukowanej z e-bookiem. W: *Biuletyn EBIB* [online] 2012, nr 7 (134), *Polska oferta edukacyjna dla bibliotekarzy - stagnacja czy kreacja?* [Dostęp: 20.10.2012] Dostępny w World Wide Web: http://www.nowyebib.info/images/stories/numery/134/134_bozek.pdf. ISSN 1507-7187.

---

¹⁰ NOWAK, G. Jak tablety mogą współpracować z drukowanymi książkami. W: *Gadżetomania* [on-line]. [Dostęp 05.07.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://gadzetomania.pl/2011/04/07/jak-tablety-moga-wspolpracowac-z-drukowanymi-ksiazkami>.